

KAROL, R. SORBY: ARABSKÝ VÝCHOD PO DRUHEJ SVETOVEJ VOJNE, 1945–1970. II. DIEL (1959–1970)

KAROL, R. SORBY : ARAB EAST AFTER THE WORLD WAR II, 1945–1970. VOLUME II. (1959–1970)

Bratislava: Slovak Academic Press, 2018, 842 s., ISBN 978-80-89607-65-5

*Eduard Gombár*¹

S publikacemi slovenského historika a arabisty Prof. PhDr. Karola Sorbyho, DrSc. (nar. 1939), venovanými moderním a soudobým dějinám Blízkého východu, se pravidelně setkáváme od konce devadesátých let 20. století. Znam kolegu Sorbyho již od počátku osmdesátých let, kdy v roce 1981 úspěšně obhájil kandidátskou disertační práci v Historickém ústavu SAV, kterou později publikoval ve slovenské i anglické verzi. Kolega Sorby již v té době patřil k předním slovenským arabistům. Prof. Sorby měl pro úspěšné publikační výsledky veškeré předpoklady, neboť kromě vynikající znalosti arabského jazyka a jazyků světových působil v arabských zemích, zejména při několika pobytech v Egyptě a dlouhodobém pobytu v Iráku, kde působil jako šéf diplomatické mise Slovenské republiky. Využil těchto pobytů k budování heuristické základny pro svou rozsáhlou vědeckou činnost a etabloval se nejen jako špičkový odborník na soudobé dějiny Blízkého východu, nýbrž při svém specializovaném zaměření se profiloval rovněž jako historik mezinárodních vztahů. Jeho širokou publikační činnost jsem poznal jako recenzent jeho prací, k nimž se řadí rozsáhlé monografie *Egyptská revolúcia 1952* (1998), *Egypt. Obdobie politickej anarchie (1801–1805)* (2003), *Suez 1956. Súmrak tradičného kolonializmu na Blízkom východe* (2003), *Arabský východ, 1945–1958* (2005), *Blízky východ v medzinárodnej politike (1918–1945)* (2009), *Jún 1967* (2010) a *Arabský východ, 1918–1945* (2013). Sorbyho monografie mají vysokou vědeckou a odbornou kvalitu, jsou metodicky přínosné, nepochybně poskytují řadu potřebných a užitečných informací historikům, politologům, diplomatům a lidem z obchodních kruhů. Jeho práce jsou navíc obrovskou studnicí nejrůznějších konkrétních informací, což platí nejen o faktografii v

¹ Prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc., Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav Blízkého východu a Afriky, Praha 1, Celetná 20, eduard.gombar@ff.cuni.cz

textu, ale také o důkladných seznamech literatury, biografiích i mapách. Prof. Sorby, jenž důsledně pracuje s arabskými prameny, je mistrem detailu a spolehlivým zdrojem přesných prepisů arabských jmen a pojmů. Nepochybně již dosáhl vysněného cíle arabistů a historiků v Čechách i na Slovensku, jenž spočívá v překonání klasické práce skvělého českého historika Karla Durmana (nar. 1932) z roku 1966 (*Blízký východ ve světové politice 1918–1959*).

Do tohoto rámce se řadí i recenzovaná Sorbyho velice rozsáhlá syntéza *Arabský východ po druhé světové vojne. II. diel (1959–1970)*, jež časově navazuje nejen na předchozí autorovy práce, ale i na zmíněnou monografii Karla Durmana. Završuje autorovu přípravu v podobě vědeckých článků i úžeji zaměřených monografií a umožňuje seznámit s výsledky Sorbyho badatelské činnosti odborníky i širší veřejnost nejen na Slovensku, ale i v zemích, kde je slovenština srozumitelná a zejména v České republice. Karol R. Sorby ve své práci využívá bohatou heuristickou základnu: seznam použitých pramenů a literatury svědčí o mimořádně širokém záběru autora a je pro případného zájemce spolehlivým vodítkem pro další výzkum. Je třeba zejména ocenit práci nejen s arabskými prameny, ale i s bohatou literaturou v arabštině. V předmluvě a úvodu se autor věnuje cílům a struktuře své práce, nastiňuje hlavní tendence politického vývoje Blízkého východu ve sledovaném období, jakož i mezinárodní souvislosti tohoto vývoje. Výzkum vývoje arabských zemí Blízkého východu v období mezi vznikem Sjednocené arabské republiky v únoru 1958 a úmrtím egyptského prezidenta Džamāla ‘Abd an-Nāšira v září 1970 je stále aktuální.

Autor monografii rozdělil do šesti velkých kapitol, členěných dále na subkapitoly. Pro svůj výklad zvolil již Durmanem osvědčenou metodu, kterou použil i v prvním dílu své syntézy věnované období 1945–1958. Tato metoda sleduje vývoj v regionu jako celku v jednotlivých časových úsecích, které pak následně člení do výkladu vývoje v jednotlivých zemích. To umožňuje syntetičtější pohled než v případě paralelního výkladu vývoje v konkrétních arabských státech v delším časovém sledu.

První kapitola je zaměřena na období 1959–1960, kdy regionu dominoval vznik Sjednocené arabské republiky spojením Egypta a Sýrie. Tato skutečnost výrazně ovlivnila politický vývoj zejména v Iráku, kde v červenci 1958 došlo k revolučnímu vojenskému převratu. Následný vývoj vedl ke střetu mezi přívrženci nezávislosti a zastánci připojení Iráku ke Sjednocené arabské republice, jenž vyvrcholil Mosulským povstáním. Libanon, kde proběhla krátká občanská válka, hledal novou politickou a zejména hospodářskou stabilitu. Také jordánská monarchie se ocitla ve stínu politiky prezidenta ‘Abd an-Nāšira. Druhá kapitola, zahrnující období 1961–1962, analyzuje důsledky rozpadu Sjednocené arabské jednoty pro vnitropolitický vývoj nejen v Egyptě samotném, ale i v celém regionu včetně Arabského poloostrova, kde byl v Jemenu proveden revoluční vojenský převrat a začal národně osvobozenecký boj za nezávislost jižního Jemenu. Období 1963–1964 analyzované ve třetí kapitole, kdy se

formovaly nové celoarabské přístupy pod vedením egyptského prezidenta, bylo rovněž charakterizováno nestabilitou v jednotlivých státech symbolizovanou sérií úspěšných i neúspěšných vojenských převratů. Egypt v rámci vnitřního vývoje nastoupil cestu socialistické orientace, v zahraniční politice využíval ke sjednocení arabské politiky nového nástroje ve formě konferencí arabských států na nejvyšší úrovni. Zde se již výrazně rýsovalo oživení palestinské otázky jako centrálního bodu celoarabské politiky. Letům 1965–1966 je věnována čtvrtá kapitola, která sleduje zostřování rozporů mezi Araby za situace, kdy se blížil osudový válečný konflikt s Izraelem. Nicméně turbulentní vnitropolitický vývoj v Sýrii a Iráku, jakož i občanská války v Jemenu, oslabovaly celoarabský přístup k řešení palčivých otázek. Samotná šestidenní válka v červnu 1967 a její následky jsou tématem páté kapitoly. Tato část Sorbyho syntézy je zdánlivě relativně krátká, nicméně je třeba zdůraznit, že autor toto téma podrobně zpracoval v již zmíněné monografii *Jún 1967*. Důsledky zdrcující porážky arabských armád trvají dodnes. Poslední kapitola zahrnuje periodu 1968–1970, kdy se hledalo řešení důsledků katastrofální porážky. Značná část této kapitoly je věnována diplomatického zápasu na půdě OSN, který vyústil v přijetí kompromisní rezoluce Rady bezpečnosti 242/1967. K důsledkům šestidenní války patřil baasistický převrat v Iráku v červenci 1968, jordánská občanská válka známá jako „černé září“ 1970 a rovněž nastolení vlády Ḥāfize al-Asada v Sýrii v listopadu 1970. Tragickou symbolickou tečnou za tímto obdobím bylo náhlé úmrtí egyptského prezidenta ‘Abd an-Nāšira dne 28. září 1970.

Práce *Arabský východ po druhé světové válce. II. díl (1959–1970)* splňuje veškeré požadavky kladené na monografii tohoto charakteru. Sorbyho kniha představuje kvalitativní a originální obohacení naší historické literatury a kromě specialistů v daných oblastech určitě zaujme i širší odborné kruhy. Recenzovaná monografie je vynikající historická syntéza, jež značně převyšuje běžnou úroveň zpracování tematiky arabských zemí a nepochybně se zařadí do širšího vědeckého výzkumu dějin Blízkého východu ve 20. století.